

HOTEL SLOBODAN PROMET

Sezona 15/16

Žorž Fejdo

HOTEL „SLOBODAN PROMET“

Režija: Boris Liješević

JDP

**IZOSTAVLJENA
STRANICA...**

JUGOSLOVENSKO DRAMSKO POZORIŠTE

UNION

OF THEATRES

EUROPE

Beograd

www.beograd.rs

Sezona 2015/16.

Žorž Fejdo

HOTEL „SLOBODAN PROMET“

Režija Boris Liješević

Premijera 23. decembra 2016. u 20 časova na Sceni „Ljuba Tadić“

Jugoslovensko dramsko pozorište

Žorž Fejdo
HOTEL „SLOBODAN PROMET“
u saradnji sa Morisom Devalijerom

Georges Feydeau
L'Hôtel du libre échange
Écrite en collaboration avec Maurice Desvallières

Prevod Dragoslav Andrić

Režija Boris Liješević

Dramaturg Miloš Krečković
Scenografija Aleksandar Denić
Kostimografija Maja Mirković
Scenski pokret Sonja Vukićević
Scenski govor Ljiljana Mrkić Popović
Dizajn svetla Dejan Draganov

IGRAJU

Pingle NIKOLA ĐURIČKO
Anželika ANĐELIKA SIMIĆ
Pajarden SRĐAN TIMAROV
Marsela NATAŠA TAPUŠKOVIĆ
Matje DRAGAN JOVANOVIĆ
Bastijen / Komesar BOJAN DIMITRIJEVIĆ
Viktorija MILICA GOJKOVIĆ
Maksim MIODRAG DRAGIČEVIĆ
Bulo AMAR ČOROVIĆ
Violeta ANĐELA JOVANOVIĆ
Margerita MARIJA KLANAC
Pakereta SANJA MARKOVIĆ
Pervenša TEA GJORGJIOSKA
Moralna policija Andjela Jovanović, Marija Klanac, Sanja Marković, Tea Gjorgjoska

Organizator Milica Macura
Inspicijent Dušan Milosavljević
Sufler Nina Odalović

Asistent reditelja Milana Nikić
Asistent scenografa Danilo Mladenović
Asistent kostimografa Milena Milenković

Majstor svetla Dragan Vučković
Majstor zvuka Krešo Horvatić

...O FEJDOU

Marsel Ašar o Žoržu Fejdou

Žorž Fejdo, koji je, posle Molijera, najveći francuski komediograf, rođen je u Parizu 8. decembra 1862. Bio je direktni potomak izvesnog markiza de Fejdoa, koji je bio ministar finansijskih poslova pod Lujem XVI, i sin Ernesta Fejdoa, pisca i prijatelja Flobera i Teofila Gotjea. Majka Žorža Fejdoa, Lođa Slevska, bila je Poljkinja.

Debitovao je 1883, kad je imao dvadeset i jednu godinu: u pozorištu „Atene“ bila je prikazana njegova prva komedija, *Ljubav i klavir (Amour et piano)*. Imala je izvesnog uspeha, ali taj uspeh je bio odlučujući. Jer, u tome trenutku, malo je nedostajalo da ovaj majstor smeha postane glumac umesto da postane pisac. U vojsci je napisao svoj prvi veliki komad, *Krojača za dame (Tailleur pour dames, 1886)*...

Godine 1892, stigla su dva velika uspeha, *Idem u lov (Monsieur chasse)* i *Silom muž (Champignol malgré lui)*. Počela je era njegovih uzastopnih triumfa: *Sistem Ribadije (Le Système Ribadier)*, *Vezana vreća (Un fil à la patte)*, *Hotel „Slobodan promet“ (L'Hôtel Libre-Échange)*, *Ćuran (Le Dindon)*, *Dama iz „Maksima“ (La Dame de chez Maxim)*... Sa uspehom, došao je i novac. Na svoju nesreću, Fejdo je počeo da igra na berzi. Sreća mu se najpre smesila. Postigao je priličnu dobit. A onda je, jednoga lepog dana, posle neočekivane panike na berzi, ostao dužan više miliona. Upoznao je sve muke Dostojevskog i Balzaka. Kao što su oni morali da pišu roman za romanom, tako je i on morao da izmišlja komad za komadom!

Tim sumornim materijalnim brigama dugujemo niz remek-dela: *Bubu u uhu (La Puce à l'oreille)*, *Pozabavi se Amelijom (Occupe-toi d'Amélie)*, *Ne šetaj se gola (Mais n'te promène donc pas toute nue)*, *Kako pročistiti dete (On purge Bébé)*, itd. Kao što smo imali sreće što je Marsel Prust bio bogat, isto tako treba da budemo zahvalni što je Fejdo imao neprilika na berzi, jer mu one nisu dozvolile da se uspava posle prvih uspeha...

Jednog dana, poznati glumac Lisjen Gitri pozvao je Fejdoa na ručak i zamolio ga: „Napišite jedan komad za mene, Žorže. Toliko bih voleo da igram u nekoj vašoj komediji.“ – „Dragi moj Lisjene, odgovorio je Fejdo, „u komičnom teatru postoje samo dve glavne ličnosti.“ Na te reči, senka se pojavi na čelu velikog glumca. „To su onaj ko udara nogom drugoga po zadnjici, i onaj koji te udarce prima. Publiku ne zasmejava onaj koji deli udarce, nego onaj koji ih prima. A vi, dragi Lisjene, ne možete da ih primate.“...

Upoznao sam se sa Žoržom Fejdom krajem njegovog života. I nikad neću zaboraviti njegov tužni osmeh, njegove sitne i vesele oči, njegove brkove mladog musketara, njegovo otmeno držanje, njegov stisak ruke u kome se osećalo kao neko žaljenje. Slučaj – srećan slučaj – omogućio mi je da ga posetim. Stanovao je, u to vreme, u jednoj sasvim maloj sobi u hotelu „Terminus Sen-Lazar“. U njoj je vladao neopisivi haos. Na stolovima se širila čitava zbirka malih posuda od fajansa, dvesta pedeset bočica njegove zbirke parfema, platna – u ramu ili bez rama – svih savremenih slikara, od impresionista do Utrila. Hrpe knjiga bile su i na

**IZOSTAVLJENE
STRANICE...**

**IZOSTAVLJENE
STRANICE...**

KAO VELIKI BROD

Razgovor s Borisom Liješevićem vodila Jelena Kovačević

Otkud ti u vodvilju?

Vodvilj dolazi s godinama. Čini mi se da ja zapravo u životu pokušavam da otkrijem šta je to teatar. Da doprem do jezgra. Srži. Gdje se krije pozorište. Kada se ono začne... Pitam se, kakav bih naslov dao ovom svom procesu: interesovanje za promjene, za nešto drugo, za pozorište u svom starom iskonskom obliku... koje djeluje na gledaoca neposredno, jednostavnim zapletom... koje ne traži literarnog junaka u graničnim stanjima, u opasnosti koja će i njega i nas dovesti do istine o svijetu oko nas... koje nema ambicije da objašnjava svijet nego da ispriča jednu duhovitu priču. A ta priča, onda, i objasni svijet. Svaka priča objašnjava svijet, htjeli mi to ili ne.

Publika zapravo čuva pozorište i usmjerava ga i određuje šta je dobro a šta ne, šta će ostati sačuvano. Interesovanje publike za vodvilj traje od nastanka vodviljske forme. Očito da u tome nešto ima. Čudio sam se kako se reditelji poslije niza čudnih misterioznih naslova, novih autorskih, proslavljenih predstava, ipak u zrelom periodu života okrenu klasici, pa čak i nekim „lakim“ naslovima. To bi mi djelovalo kao da stvaralač izgubi svoju poetiku. A sada mi se čini da se za te naslove sazrijeva. Ti komadi stvaraju u publici jednako vrijedan doživljaj kao i neka dobra dramska predstava, jednako uzbudnje, ako ne i veće.

U zagrebačkom HNK prošle godine sam radio (tada) novi komad Jasmine Reze, *Bella figura*, i on mi je probudio interesovanje za francuski stil i specifični dramski duh koji je lak, brz i ozbiljan. Čitao sam

komade po kojima je francuska dramaturgija poznata. I vidio sam da ih lako i lijepo čitam. Dobro se družim sa njima.

Zašto Fejdo? To je vrhunac pozorišta, i to onog sušinskog, sirovog, zaigranog pozorišta; pozorišta koje ne nastaje iz literature ili neke duhovnosti. To je pisac francuskog zlatnog doba, kao Sofoklo i Evripid što su pisci zlatnog doba helenske književnosti. Fejdo je najbolji reprezent svog vremena. To je pozorište kao što su Čaplinovi filmovi, zapravo, pravi i sušinski film. Imamo akciju, zaplet, junaka koji upada u nevolje i pokušava da se izbavi, i to proizvodi jurnjavu dovedenu do savršenstva, i uvijek dolazi smijeh. Danas raditi Fejdoa može biti ravno nekoj pozorišnoj revoluciji.

Vodvilj deluje da je lak i brz kad se gleda, a kako je raditi na njemu?

Da bi se do „lakog i brzog“ stiglo, treba prvo napraviti dobar štrih a onda napraviti cijelu strukturu predstave. Ne može se lako i brzo raditi na prvim probama. Treba proći sve faze rada na predstavi: razumijevanje, raščlanjavanje, insceniranje, sklapanje. Pa se lakoća i brzina valjda pojave.

Francuske komade, počev od Labiša, Skriba, pa sve do Jasmine Reze – odlikuje brz ritam, koji bih volio da naučim. Francuzi traže događaje koji se smjenjuju. Nema vremena da se o njima razmišlja. Kao što i u životu razmišljanje dolazi aposteriori. Njihova glumačka tradicija bliža je Didrou nego nekim istočnim ili slovenskim metodologijama, koje traže da se sve na sceni proživi.

Dakle, ti si Fejdou prišao iz svog savremenog rada i iskustva, a ne iz poznavanja istorije pozorišta?

Nikad ga ranije nisam čitao, ni pretpostavljao da će ga ikada režirati. A onda je došla Jasmina Reza i rad koji mi je ostao u dobrom sjećanju. To je bio dobar rad koji me je tjerao na rješavanje konkretnih stvari na sceni. I razumijevanje replika koje se obično „podrazumijevaju“. Učim se da čitam komade ne tražeći u njima posebnosti, patologiju, nego ono što piše. To je sve. Svijet pisca je ono najviše i najbolje. Ne učitavati, nego se baviti situacijom, susretima, načinom na koji se likovi ostvaruju.

Pozorište je uvijek u sledećem: jedan je u nevolji, drugi o tome ne zna ništa, a zajedno su na sceni. I jedan nehotice pravi drugom sve težu situaciju. Ako je opasnost koja vreba, smrt, onda je tragedija. A ako je opasnost u razotkrivanju laži, odnosno, u bruci, onda je komedija.

Da li dramu odmah vidiš na sceni?

Rijetko ijedan komad odmah vidim na sceni. Svega nekoliko puta mi se to dogodilo. Ali imam povjerenja u rad, u proces (moj proces i grupni proces). Jedan drugog podstiču i inspirišu. Nekada imam i previše povjerenja, pa zalutam. Nisam više tako samouvjeren kao prije nekoliko godina, kada nisam znao da preveliko prepustanje inspiraciji, a premalo analize i samoposmatranja (i naravno – brzina!!!) mogu da dovedu do zablude. Popio sam neke bolne lekcije. Shvatio sam da nemam zlatnu ruku i da ne mora sve što radim da završi dobro.

Do izbora komada došlo je preko mog interesovanja za žanr. Poželio sam da se bavim francuskom komedijom. Upitao sam se gdje je taj žanr danas. Čitao sam Fejdoa i Labiša, u čemu si mi ti najviše pomagala da ih pronađem i dobijem. Naslov *Hotel „Slobodan promet“* bio mi je intrigantan. U naslovu se krije velika tema: sloboda. Slobodan promet je ideal kojem teži sve. Čitav život, čitavo čovječanstvo,

priroda – sve teži slobodnom prometu, razmjeni materija, robe, emocija... Evropa se ujedinila da bi mogla da se obavlja slobodna trgovina, slobodan promet robe. To je osnovni postulat Evropske unije, odnosno razlog Evropske unije. A u komadu je *slobodan promet* postulat prostitucije i preljube. Kad se te dvije teme dovedu u vezu, taj značajan geopolitički poduhvat i prostitucija – stvara se neko značenje. Čini mi se.

Kako bi ih objasnio? Jesmo li nešto prespojili?

One su kao dva lica istog; lice i naličje; dan i noć, a zapravo ih spaja ideja slobodne razmjene, *libre echange*. Kada se govori o Fejdou, najviše se pominju komadi *Buba u uhu*, *Po imenu Šampinjol* (*Silom muž*) i *Dama iz Maksima*. A ja imam utisak kao da je sada došlo vrijeme za ovaj komad, kao da ga je sada neko more vremena izbacilo. Juče sam od našeg odličnog dramaturga i jednog od najznačajnijih saradnika u ovoj ekipi – Miloša Krečkovića saznao da u maju sledeće godine isti ovaj naslov izlazi u *Comédie-Française*.

Dakle, junaci su arhitekte, preduzimači, njihove žene. Komad počinje temom braka i bračnih problema. Supružnici su ljudi u srednjim godinama sa sebičnim stavovima, koji su uvijek kamen spoticanja u bračnim odnosima. Muškarac smatra da mu to što radi od jutra do večeri, zarađuje, izdržava porodicu, dozvoljava da po povratku kući, umoran legne i spava, odnosno, da ne mora još biti nježan i pažljiv prema ženi. Dok se žena osjeća zapostavljenom i protestuje: „On više ne obraća pažnju na mene; ne značim mu više nego neka stara patika.“

Fejdoov svijet je hladan, bez empatije. Njegovi junaci razmaženo čuvaju svoj komfor, niko nije spremjan da se žrtvuje, lako se odriču svojih postupaka i uvjerenja, demantuju nešto u šta su se minut prije kleli. Fejdo je bespôštan prema njima. Što sam se duže bavio ovim komadom, shvatao sam

**IZOSTAVLJENE
STRANICE...**

Beleška o programu

U pripremi ovog programa korišćeni su sledeći izvori:

- Eric Bentley *The Life of the Drama*. New York, Applause Books – Atheneum, 1964 (1991)
- Henry Gidel, *Le théâtre de Georges Feydeau*, Editions Klincksieck, Paris, 1979
- Henry Gidel, *Introduction - Théâtre complet de Georges Feydeau*, Editions Garnier, Paris 1988
- Leonard C. Pronko *Eugéne Labiche and Georges Feydeau*. New York, Grove Press, Inc., 1982
- *The Reader's Encyclopaedia of World Drama*, edited by John Gassner and Edward Quinn, London, Methuen & Co Ltd., 1975

Prevod s francuskog: Iva Brdar i Milena Pešaković (Židel)

Prevod s engleskog: Vesna Radovanović (Bentli) i Marija Stojanović (Pronko)

Prevod na engleski za Summary: Vesna Radovanović

Fotografije: Nenad Petrović

Dizajn plakata i korica: McCann Beograd

Dizajn programa: Adam Rakićević

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

821.133.1-2:792.091(083.97)

ŽORŽ Fejdo: Hotel „Slobodan promet“ :
ређаја Boris Liješević :
премијера 23. decembra 2016. u 20 часова
на Сцени „Ljuba Tadić“ : сезона
2015/16. / [program uredili Jelena
Kovačević, Miloš Krečković] ;
[фотографије Nenad Petrović] ; [prevod sa
француског Iva Brdar i Milena Pešaković,
prevod са engleskog Vesna Radovanović
i Marija Stojanović]. - Beograd :
Jugoslovensko dramsko pozorište, 2016
(Beograd : Službeni glasnik). - 30 str. :
илуст. ; 21 cm
1.000. - Biografije: str. 24-27.
ISBN 978-86-80513-83-6

a) Фејдо, Жорж (1862-1921) - „Хотел
Слободан промет“ - Сценско извођење
- Програми

COBISS.SR-ID 227923468

MEDIJSKI SPONZOR

PRIJATELJ KUĆE

Jugoslovensko dramsko pozorište
Kralja Milana 50
11000 Beograd

Direktor
Tamara Vučković Manojlović

Umetnički direktor
Gorčin Stojanović

Program uredili
Dr Jelena Kovačević
Miloš Krečković

Redakcija prevoda
Miloš Krečković

www.jdp.rs
Telefoni blagajne
2644 447 i 3061 957

Štampa
Službeni glasnik
Tiraž 1000